

Novel·la Douglas Stuart, l'últim premi Booker, converteix un malson personal en un llibre únic, encomanant l'afecte i la compassió pels seus personatges

Mare ruïna-fill coratge

La trama del llibre de Douglas Stuart es desenvolupa a Glasgow. A la imatge, un cèntric restaurant de la ciutat escocesa

XAVIER CERVERA

ANTONIO LOZANO

Asseguri's de trobar-se en una estança ben ventilada allà on llegeixi aquest saquejador del llagrimall perquè el més probable és que necessiti parar amb freqüència i prendre l'aire i, malgrat que els seus trenta-dos capítols que abasten onze anys traspuen vigor narratiu i animen a l'avanç ràpid, el seu cardiòleg segurament li recomanaria una dosificació prudent. L'últim premi Booker –i finalista dels principals guardons en llengua anglesa– és una òpera prima ambientada al Glasgow dels anys vuitanta –emmarcada, això sí, per dos salts al 1992– amb un parell d'éssers a qui l'existència els reparaix una mà pèssima: l'Agnes, mare de

tres fills, sense recursos, abandonada per un marit maltractador i alcohòlica, i el seu fill petit, en Shuggie, objecte de constants burles pel seu efeminament i obstinat a treure la dona que el va portar al món del pou on viu.

A través d'ells, Douglas Stuart (Glasgow, 1976) aconsegueix parlar de misèria i supervivència, i treure a passejar el més roï del gènere humà, per mitjà d'un exercici literari paradoxalment vigoritzant, que alhora et sacseja i t'eleva, com potser només aconsegueix la gran literatura. Una explosió d'honestat que t'arrossega pel fang sense que deixis d'agrair-li que et faci créixer d'alguna manera assistint a tant patiment.

En Shuggie, objecte de burles pel seu efeminament, vol treure l'Agnes, la seva mare, del pou negre on viu

Stuart es recrea una vegada i una altra en escenes de terrible humiliació i degradació –el tocar fons entès com a bucle– però descarta incórrer en alarmismes, aconseguint així una alquímia per a la qual hi ha mesura sense estalvi de dramatismes, cruesa sense espant, fins i tot un sentit de l'humor subtil i càlid va aflorant

puntualment, a la manera de llums intermitents enmig d'una tempesta perenne sobre la tundra, bosses d'aire en la nit eterna de l'ànima ofegada en alcohol. No hi ha complaença, ni sentimentalisme, ni epifania consoladora.

Un to tan equilibrat com complex que sintetitza el gran talent de l'autor, debutant per a més mèrits ja que la seva carrera fins avui havia estat centrada en el disseny de moda. La lectura resulta xocant i aspra però ni incòmoda ni insuportable, el ressò dels fets luctuosos i l'acumulació de pesar provoca l'autèntica commoció, és el desemparament vital, la constatació al llarg de més de cinc-cents pàgines de la trista lucidesa d'aquella màxima d'Albert Camus segons la qual “la pobresa és una fortalesa sense ponts llevadissos” i no les urpades reiterades el que ens remou.

Però si *La història d'en Shuggie Bain* impulsa a avançar per les seves successives tempestes és, abans que res, per la capacitat de l'escriptor per encomanar-nos el desmesurat afecte i compassió que li mereixen els seus personatges, els qui malgrat estar instal·lats en la sordidesa i el patetisme, malgrat la seva fragilitat i la seva propensió a les males decisions, conserven un incombustible foc interior i una humanitat insubornable.

Tot i que el títol ens indica que aquesta és la història del jove Shuggie, qui sobresurt és l'Agnes, creació portentosa, a la que tan aviat desitgem abraçar com maleir, un volcà i un forat negre, difícilment un ésser de ficció podrà sacsejar més les nostres emocions. Comentava el recentment desaparegut Roberto Calasso que “llibre únic és aquell en què ràpidament es reconeix que a l'autor li ha passat alguna cosa i aquesta cosa ha acabat per dipositar-se en un escrit”. Douglas Stuart dedica aquesta obra a la seva mare i a la seva lluita, a qui confessa deure-l'hi tot, per la qual cosa cal concloure que ha trobat la manera de convertir un malson personal en un llibre únic. |

Douglas Stuart

La història d'en Shuggie Bain/Historia de Shuggie Bain
EDICIONS DE 1984/ SEXTO PISO. TRADUCCIÓ AL CATALÀ: NÚRIA BUSQUET MOUST/ AL CASTELLÀ: FRANCISCO GONZÁLEZ-LÓPEZ. 576/516 PÀGINES. 23,90 EUROS

Assaig Siri Hustvedt torna el misteri a la condició humana

El dubte és una necessitat

FÈLIX RIERA

Som a la frontera, en aquell punt d'intersecció entre el vell món i el nou. Mai com ara els homes no han estat tan conscients que s'està operant un canvi al seu interior, en percebre com la condició humana està canviant. Aquesta frontera és una línia transparent que, en creuar-la, es pressent que ja serà molt difícil tornar enrere. La resistència a creuar a l'altre costat, el futur/present on regna la neurobiologia, la robòtica, la genètica i l'avenç de les noves tecnologies, es deu a la certesa que aquest nou món deixa enrere una visió de l'home on l'inexplicable, el misteri, els somnis o la imaginació guiaven els seus passos.

L'assaig de l'escriptora Siri Hustvedt *Els miratges de la certesa* indaga sobre fins a quin punt la ciència aspira a definir l'home partint de certes científiques que no totes són demostrables. La seva reflexió se centra en la relació entre el cos i la ment però la seva crítica transcendeix aquest camp per reflectir fins a quin punt una visió acrífica dels relats que impulsa la ciència, en especial d'al-

Siri Hustvedt

ANA JIMÉNEZ

guns dels seus principals divulgadors com Steven Pinker o Richard Dawkins, són enganyosos. La seva visió parteix d'analitzar la nostra ment i veure com es relaciona amb el nostre cos: “Gairebé tothom creu intuïtivament que els pensaments existeixen a part del cos... però són diferents o són el mateix? Com es relaciona un pensament amb les neurones del cervell?”. Les seves preguntes en porten una altra: de què estan fets els éssers humans? Hustvedt aposta pel dubte per establir de què estan fets els éssers humans. El dubte constitueix la complexitat humana i no parteix només dels seus aspectes biològics o genètics sinó també de la imaginació, de les emocions, de la subjectivitat. La ment i el cos contra els quals combat són aquells en què es basa el determinisme genètic o la neurobiologia.

Per il·lustrar la seva crítica, Hustvedt se centra en les teories de Pinker publicades al seu llibre *La tabla rasa*. En elles Pinker assenyala que, des que naixem, la naturalesa/genètica té més impacte en la nostra manera de ser en el futur que en l'educació i impactes socials que rebrem durant la creixença. El combat que Siri Hustvedt planteja alliberar és contra les certes que han il·luminat teories com les de Pinker, que determinen la ment com una computadora neuronal. Hustvedt rebutja aquesta visió de ment/màquina/ordinador advertint que “encara que poguéssim explicar cada aspecte del cervell físic en tota la seva complexitat, faltaria en aquesta crònica el punt de vista en primera persona, l'experiència d'estar despert,

conscient i pensant o adormit i somiant”.

Una de les claus del seu assaig és que estableix implícitament els perills d'avançar en una definició de l'humà en què només tingui valor allò que la ciència pot mesurar i establir i no per allò que a la ciència se li escapa o no pot arribar a explicar. Si el que es pot verificar és més important que el que no es pot, perquè escapa ara com ara a la ciència, els éssers humans poden quedar en mans d'un món on les teories d'alguns experts en genètica i neurociència o científics de la intel·ligència artificial governin les nostres vides. El que la ciència no pot explicar són les emocions que cadascú viu de forma diferent. Siri Hustvedt ho argumenta en observar: “No puc entendre'm fora de la meua pròpia història, que inclou la meua pell blanca, la meua condició femenina, la meua classe social i la meua educació privilegiada, així com la meua estatura i el fet que m'agrada la civada, però també innombrables elements que no podré anomenar mai, fragments de la meua vida viscuda però oblidada fa molt o de vegades recordada a mitges, com si fos un somni, sense cap garantia que de veritat ocorregués d'aquella manera... Jo encara soc una estranya per a mi mateixa”. *Els miratges de la certesa* permeten tornar a definir els éssers humans com un misteri. |

Siri Hustvedt

Els miratges de la certesa / Los espejismos de la certeza

EDICIONS 62/ SEIX BARRAL. TRADUCCIÓ AL CATALÀ: ERNEST RIERA/ AL CASTELLÀ: AURORA ECHEVARRIA. 288/394 PÀGINES. 21,50 EUROS